

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 9 • APRIL 2015 • BROJ 95

СПОР(Р)АЗУМ: ШТРАЈК ОКОНЧАН, НАСТАВА НОРМАЛИЗОВАНА

Министар просвете, науке и технолошког развоја др Срђан Вербић и представници Уније синдиката просветних радника Србије и Синдиката радника у просвети Србије потписали су Споразум о решавању спорних питања, као и Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика. Потписивањем ова два документа створени су услови за прекид штрајка просветних радника.

Подсећамо, штрајк просветара покренула су 17. новембра 2014. године сва четири репрезентативна синдиката просвете, али су 19. фебруара 2015. године представници Синдиката образовања Србије и ГСПРС Независност потписали Споразум о решавању спорних питања, као и Посебан колективни уговор, због чега је велики део просветних радника изашао из штрајка.

Споразум који је потписан са сва четири синдиката између осталог предвиђа да ће њихови представници до 1. јуна 2015. године отпочети преговоре о висини и динамици исплате награде и помоћи за просветне раднике. Такође, договорено је да ће активно учествовати у доношењу платних група и платних разреда за запослене у просвети, као и изменама Закона о основама система образовања и васпитања, посебно о одредбама које се тичу радноправног статуса запослених. Од понедељка, 27. априла, у свим школама настава ће се одвијати редовно, а часови ће трајати 45 минута. У преговорима о Посебном колективном уговору, као и Споразуму о решавању спорних питања посредовао је миритељ проф. др Живко Кулић из Републичке агенције за мирно решавање радних спорова.

Директор Републичке агенције за мирно решавање радних спо-

рова Миле Радивојевић оценио је да Споразум, којим је окончан вишемесечни штрајк у просвети, показује значај мирног решавања колективних радних спорова, јер је дијалог уз посредовање миритеља најефикаснији начин окончања спора. Агенција је почела да се бави проблемом штрајка просветних радника 25. децембра 2014. године на предлог четири репрезентативна синдиката - ГСПРС "Независност", Синдиката образовања Србије, Уније синдиката просветних радника Србије и Синдиката радника у просвети Србије. У том поступку учествовала су сва четири наведена синдиката и Министарство просвете.

(Више на странама 3-6.)

ВУЧИЋ ЗАХВАЛИО ПРОСВЕТАРИМА

Премијер Александар Вучић захвалио је синдикатима просветара што су одлучили да прекину штрајк, започет 17. новембра прошле године, и обећао да ће учинити све

да они буду први који ће осетити оне добре резултате тешких мера које је влада предузела „Хоћу, и то ће бити мој први задатак, да сваком учитељу, професору, на-

ставнику у Србији вратимо и право и разлог за достојанство, у истој оној мери у којој су га они данас дали својој земљи“, поручио је премијер.

ВЕРБИЋ: ПЛАТЕ НИЖЕ НЕГО ШТО БИ ТРЕБАЛО ПЛАН НАДОКНАДЕ „ВРУЋ КРОМПИР“ ДИРЕКТОРИМА

Министар просвете, науке и технолошког развоја Срђан Вербић рекао је да споразум који је потписан 24. априла између синдиката и Министарства просвете подразумева исто оно што је било понуђено и за два синдиката у фебруару. Вербић је гостујући у Дневнику РТС, рекао да није било никаквог преломног момента, јер су и раније постојали чланови синдиката који су били за прекид штрајка. Министар је навео да је договорено да отпочну преговори о начину за помоћ просветним радницима. Како је рекао, реч је о новчаној помоћи о којој ће се преговарати.

Као другу, важнију ствар, Вербић је истакао заједнички рад на платним групама. Поручио је да је потребно да просвета ту нађе место које јој припада. „Просвета има ниже плате него што би требало и зато су просветни радници најзаинтересованији да платне групе добијемо што пре“, рекао је Вербић. Министар је рекао да се о закону о платним разредима сада дискутује у Влади. Он очекује да у мају или јуну почне јавна расправа о том закону и да до краја године буду уређене платне групе које би се, како каже, највероватније примењивале од првог јануара.

Говорећи о надокнади часова који су изгубљени због штрајка, Вербић је рекао да је на директорима да направе план надокнаде који ће потом реализовати наставници. Истиче да све зависи од тога како ће се у школама договорити, јер нису, како је рекао, све школе у истој

позицији. Вербић каже да је потребно да у школама имају у виду шта је оно што је ђацима најпотребнији јер је немогуће све надокнадити.

У овом броју можете још читати:

ПЕТОГОДИШЊА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА VII.....	стр. 2
ИСТИНА О ШТРАЈКУ	стр. 3
БОРБА ЗА РАДНИЧКА ПРАВА ИЛИ БОРБА ЗА ЧЛАНСТВО.....	стр. 4
ПЛАТНЕ ГРУПЕ - СИСТЕМСКО РЕШЕЊЕ ПРОБЛЕМА	стр. 5
И НА КРАЈУ БРУКА: ПРЕКИНУЛИ ШТРАЈК ТЕЛЕФОНИМА... стр. 6	
ФИНСКА УКИДА ПРЕДМЕТЕ У ШКОЛАМА	стр. 7
ДА ЛИ ЈЕ „КЕНГУР“ МЕЂУНАРОДНО ТАКМИЧЕЊЕ?	стр. 8
ПРОСВЕТАРСКА ЕТИКА И ДУХ ЕГЛИТАРИЗМА.....	стр. 8
ДРЖАВА НА ШТАКАМА	стр. 8
ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА.....	стр. 9
СТАТИСТИКА	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
ММФ И ШТЕДЊА: ОД МИЛКЕ ПЛЕНИЦ ДО ВУЧИЋА	стр. 12
СТУДЕНТИ УГЛАВНОМ УЧЕ НОЋУ	стр. 12
УЗ ГУГЛ МИСЛИМО ДА СМО ИНТЕЛИГЕНТНИЈИ	стр. 12

PETOGODIŠNJA SOMBORSKA UČITELJSKA ŠKOLA 1929–1941. (VII) (Nastavak teksta iz prethodnih brojeva)

Za sticanje bolje teoretske osnove vaspitno-obrazovne prakse za učenike su od velike koristi bili seminarski časovi iz pedagoške grupe predmeta. Kao pomoćnu literaturu za seminarske radove učenici su najviše koristili *Didaktiku nove škole* od Fikera, *Opštu pedagogiku* od dr. Voje Mladenovića, pojedine radove iz biblioteke „Budućnost“, kao i časopis *Učitelj* na koji su učenici bili pretplaćeni.

Nastava psihologije je novim nastavnim planom znatno unapređena jer je, sem opšte psihologije u III razredu, uvedena i pedagoška psihologija u V razredu, čije je gradivo povezivano sa primenom u nastavi i vaspitanju.

Među nastavnicima pedagoške grupe predmeta većina se isticala posebnim zalaganjem u nekoj oblasti ili posebnom aktivnošću. Za profesora Dragutina Stefanovića njegovi učenici govore da ih je tako dobro „potkovao“ u pedagoško-metodičkom pogledu da su svi postali dobri praktičari a mnogima je upravo ta osnova omogućila da se dalje usavršavaju i postanu ugledni pedagoški radnici.

Profesor Dragomir Cvetković se u ono vreme isticao većim brojem štampanih radova (*Reforma vaspitne prakse I – izleti i gimnastika, Uvod u mehaniku volje, O svesnom aktu, Metodika telesno razvika i predavanje veština i duhovnih nauka, Psihologija religije – o negativnim faktorima na koje religije nailaze i dr.*). Doduše, Cvetkovićeve radovi nisu imali veliku vrednost jer, osim što je u svemu polazio od idealističkih pozicija, njegova shvatanja su protivrečna, nerealna, nekad čak i puna misticizma, a gotovo svi radovi pate od nesistematičnosti i nedorečenosti. Ipak, prvi je od somborskih nastavnika propagirao školu rada, a sklop diskusijama, podsticao je učenike na literaturu.

Profesor David Naftali je svega dve godine predavao u ovoj Školi. Komunist je ubeđenju, Naftali je prvi među nastavnicima upoznao učenike sa materijalističkim pogledom na svet i uvodio učenike u naučnu, marksističku literaturu. U nastavi psihologije poklanjao je značajnu pažnju frejdzizmu.

Jovan Milošević, dobar profesor metodike, sem više stručnih radova, autor je *Čitanki za I, II, III i IV razred osnovne škole* koje su se isticala metodološkom koncepcijom.

U ovih dvanaest godina pedagoškoj teoriji, a još više pedagoškoj praksi, u somborskoj Učiteljskoj školi najviše je doprineo rad Milorada Pavlovića koji je u njoj predavao od septembra 1933. do januara 1940. godine. Izričiti pobornik unošenja novih ideja u postojeću pedagošku praksu, Milorad Pavlović je svoje koncepcije, koje je i na časovima prenosio učenicima, izložio u časopisu *Praksa nove škole* koji je on sa učiteljicom Ženske vežbaonice Danicom Jakšić pokrenuo 1938. godine.

Časopis je izlazio dve godine i za to vreme su izašla četiri broja (dva u 1938. a dva u 1939. godini), a iz prvog broja štampan je kao separat *Preobražaj današnje škole – uputstva o načinu kako ćemo našu današnju školu preobraziti u novu, radnu ili aktivnu školu* (Milorad Ž. Pavlović: *Preobražaj naše današnje škole, Sombor, 1938*). Kako su pojedine sveske *Prakse nove škole* manje propagirale pedagoške ideje, a više pažnje posvetile praktičnim predavanjima, Pavlovićeve pedagoške ideje se upravo najjasnije vide u pomenutom uvodniku, odnosno separatu.

Raspravljajući o preobražaju škole, pod čime podrazumeva postepeno menjanje „datog oblika života, organizacije i sistema škole i usvajanje novog načina rada i novog načina življenja u samoj današnjoj školi“. Pavlović kritikuje neka jednostrana gledišta. On smatra da nisu u pravu oni koji traže prethodno stvaranje svih materijalnih uslova (finansijske prirode), pa kaže: „Mi u samom početku nećemo uglednu Radnu školu, jer za nju nemamo ni spremnih nastavnika, ni prostorija, ni sredstava, pa ni đaka naviknutih na taj način rada, već hoćemo Novu školu, u kojoj će biti primenjeni moderni principi aktivne nastave i vaspitanja, ali u kojoj će se raditi sredstvima koja na poglavito pruža okolna priroda“. On kritikuje pobornike „produkcione škole“ koja bi po njima trebalo da priprema učenike za određene oblasti delatnosti, napominjući da se nastava u školi ne može rukovoditi samo principom korisnosti. Problem preobražaja škole po njemu nije kadrovska, pa čak tvrdi da nije ni društveni, već isključivo metodološki problem. On smatra da se pod uticajem rezultata dečje psihologije došlo do uverenja da je učenik po svojoj prirodi biće sposobno za spontanu aktivnost, te da se nastavno-vaspitni rad mora zasnivati na toj aktivnosti i upravljati prema njoj „kako bi ista bila pravilnim vođenjem dovedena do stepena mogućeg maksimalnog razvoja“. Zato je potrebno usvajati metode

„koje će učeniku omogućiti da vaspitnim radom dođe do saznanja i da tim svojim radom istovremeno razvija sposobnosti potrebne mu za dogniji život“. Zato Pavlović za razliku od „didaktičkom materijalizma“ i „didaktičkog formalizma“ kaže da je „današnje“ gledanje na nastavu – gledište didaktičkog aktivizma. Pavlović smatra da je potrebno smanjiti obim gradiva u postojećim nastavnim planovima i programima, ali i tu građu ne treba deliti na nastavne predmete jer po njemu nastavni program u stvari čini samo „jedan sumarni u glavnim linijama označeni nacrt šta ima da se obradi“. Zato i nastava u novoj školi nije predmetna već u nižim (I i II) razredima ukupna i kompleksna, a u višim (III i IV) kompleksna. Ona je zasnovana na principima samostalnosti i slobode učenika, samoradnje, doživljavanja u nastavi, na principima života i životnih zajednica, rada i drugih. Nastava se izvodi na prvom mestu u prirodi, tj. u sredini u kojoj se nalazi pojava koja se proučava, zatim u laboratorijumu, a koristi se i veštačka nastavna sredstva.

Profesor Pavlović je u to vreme tesno saradivao sa tadašnjom oglednom osnovnom školom fabrike obuće u Borovu, pa je *Praksa nove škole* objavljivala način obrade više metodskih jedinica kompleksne nastave u toj školi.

Očigledno je da su slabosti, pa i neke zablude, nosilaca *Prakse nove škole*, ali nema sumnje da je on sa pedagoškom praksom somborske Učiteljske škole znatno doprineo uvođenju novih pedagoških principa, pre svega samoradnje i doživljavanja u nastavi, kao i jačem povezivanju u škole sa sredinom u kojoj učenici žive.

Vežbaonica je od 1929. do 1941. godine bila u sastavu Učiteljske škole, pod neposrednim rukovodstvom direktora Škole. Nastavom Vežbaonice rukovodili su profesori metodike i školskog rada, pa je na taj način u potpunosti bila obezbeđena veza između pedagoške teorije i prakse. Od stvaranja Vežbaonice kao sastavnog dela Učiteljske škole, ustanovljena je praksa da svaki učitelj, dok je u Vežbaonici, predaje uvek u istom razredu. To je važio i za kombinovano četvororazredno odeljenje, koje je takođe postojalo pri Vežbaonici. Na taj način su učitelji Vežbaonice uz pomoć pedagoga dobro „ispekli svoj zanat“ i bili u stanju da pripravnici pruže dobre praktične primere za obradu nastavnog gradiva. Ovakva podela razreda imala je i slabosti, pre svega u šablonizmu i sporom menjanju i unapređenju nastave.

Uprkos mnogim slabostima nastavnog plana i programa, zastarelim udžbenicima pa i shvatanjima i metodama rada nekih nastavnika, nastava somborske Učiteljske škole je u odnosu na period 1919-1929. godine postigla vidan napredak. Tome su najviše doprinele savremenija nastava pedagoške grupe predmeta kao i izvrsna nastava tzv. veština, a upravo su ove nastavne oblasti bile od odlučujućeg značaja za osposobljavanje učiteljskih pripravnika za uspešan predavački rad u školi i kulturno-prosvetni rad van nje. O ovome najbolje svedoče stotine odlučnih učitelja-praktičara, brojni istaknuti pedagoški radnici i rukovodioci, organizatori i rukovodioci kulturno-umetničkih društava koji su pripadali generacijama iz perioda Škole.

Učenici

Do 1932/33. godine u učiteljsku školu su se mogli upisati učenici koji su svršili četiri razreda gimnazije sa malom maturom i učenici koji su najmanje sa vrlo dobrim uspehom svršili građansku školu. Posle šest godina (od 1938/38. god.) ponovo je omogućen upis i učenicima sa građanskom školom. Osim 1929/30. godine, kada je u školu upisano više učenika i učenica sa svršenom građanskom školom, u ostalim godinama pretežno su upisivani učenici sa gimnazijskom malom maturom.

Po paragrafu 11. Zakona o učiteljskim školama ministar prosvete određuje teritoriju sa koje škola prima učenike. Za somborsku Školu je to bila teritorija Bačke i severnog Banata, pa je tako u Školi bilo više učenika sa te teritorije nego iz Sombora. Redak je bio upis učenika u I razred sa teritorije uže Srbije, a sa teritorije SR Hrvatske su to mahom bili učenici iz Baranje ili iz okoline Vukovara.

Brojno stanje učenika pri upisu znatno se razlikuje od onog na kraju godine jer je jedan broj učenika (najviše u I i II razredu) u toku godine otpadao.

Od 1929/30. do 1940/41. školske godine diplomiralo je 395 učenika (221 muških i 174 ženskih).

(U sledećem broju statistika i nastavak teksta)

ШТА ЈЕ ИСТИНА У ШТРАЈКУ ПРОСВЕТАРА?

Пише: Ранко Хрњаз*

Чак ни након неуспешног вишемесечног штрајка, ако кажете људима истину ризикујете да будете проглашени издајником, „штрајк-брехером“ или некако погрдније јер, како је Марк Твен говорио „Док истина обува ципелу, лаж је већ три пута обишла Земљу“.

То што сам се огласио само једном од 18.02.2015 на конференцији за штампу у Зрењанину 19.02. на којој сам изразио жаљење што четири синдиката нису заједно окончала штрајк и заједнички наставила рад на реализацији споразума, никако не значи да сам се повукао из синдикалне борбе и са свих функција у синдикату, како то неки „борци за радничка права“ представљају по школама чланицама НСПРВ- синдиката чији сам и даље председник, а са циљем како би направили пометњу међу чланством НСПРВ-а и искористили ову ситуацију да преотму то исто чланство.

Истина је да сам до 16.02.2015. године готово свакодневно учествовао у преговорима о ПКУ, активностима у штрајкачком одбору и преговарачком тиму четири репрезентативна синдиката.

Колективном уговору, који смо заједнички направили, до данашњег дана ни највећи критичари нису успели да нађу ману, што потврђује и чињеница да сви синдикати инсистирају да им се омогући да га потпишу.

Рад на споразуму је био много тежи део посла. Разлог за то се налази у томе што су неки синдикати, међу којима је предњачила „Унија“, потхрањивали наду да ће просветни радници добити неки новац помињући врло често неку цифру која је већа од уштеде остварене од умањења плата. Да све буде још горе, стварали су слику да је само питање дана када ће тај новац бити исплаћен.

Истина је да о конкретним цифрама, које би евентуално просветни радници добили, никада није ни разговарано, осим једне у другој половини децембра. Тада су на састанак позвана четири председника синдиката којима је стављена на сто понуда да потпишу споразум по коме би просветни радници добили помоћ у висини 7500 динара, уз услов закључења штрајка, што није прихваћено.

Јединствен наступ четири синдиката пред представницима министарства просвете и Владе републике Србије је нешто што је давало резултате.

Конечно 80% наших захтева је прихваћено и то:

1. Утврђен је предлог ПКУ, бољи него што смо првобитно и сами предложили
2. Договорено је да ће измене и допуне закона о основама система образовања и васпитања ићи на јавну расправу у облику како је то договорено на радној групи коју су сачињавали представници министарства и четири синдиката.
3. Договорено је да закон о платама у јавним службама са платним разредима за све буџетске кориснике буде донешен до јесени и да ће бити примењен од 1.1.2016. Влада Србије се на то обавезала ММФ-у што се недвосмислено може видети и на сајту ММФ-а.

Једини захтев који није испуњен и није могао бити испуњен је „да се просвета изумне из смањења плата“. Пошто је закон по коме су линеарно смањене плате ступио на снагу 28. октобра 2014. године у неколико наврата сам пред-

лагао да тај захтев преиначимо пошто је овако формулисан супротан постојећем закону. Сваки пут сам добијао исти одговор: „Нема везе, нека тај захтев стоји за сада, ако не прихватите остале захтеве можемо одустати од њега“.

Међутим, највећи део преговора се уствари сводио на то, како „на мала врата“ да вратимо просветним радницима оно што им је узето умањењем плата, или бар део тога. Нажалост и када бисмо се приближили решењу неки „велики синдикалци“ ради своје промоције су мимо договора излазили у јавност, што нас је у неколико случајева враћало на почетак разговора због реакције представника ММФ-а.

Преморени од исцрпљујућих преговора и дуготрајног штрајка, представници Министарства просвете су на преговорима одржаним

06.02.2015. године дошли са намером да се нађе решење за захтеве синдиката.

Предлог Споразума који је утврђен на Штрајкачком одбору четири репрезентативна синдиката је био споран за Министарство просвете само у два става – у тачки 2 где су представници синдиката инсистирали да преговори о наградама и помоћима предвиђеним у тачки 2 споразума почну „до“ 01.06.2015., а Министарство предлагало да почну „од“ наведеног датума, као и последњи став у тачки 3 споразума где је у предлогу синдиката стајало да уколико се из било којих разлога не донесе закон о платама у јавним службама са платним разредима плата запосленима у просвети ће се кориговати кроз коефицијенте.

Пошто су се ставови приближили представници министарства су затражили получасовну паузу за консултације.

У одсуству представника министарства преговарачки тим се сагласио да од првог захтева везаног за време отпочињања преговора о „нов-

цу“ не смејемо одустати, а други ћемо жртвовати јер платни разреди не смеју имати алтернативу, јер се само кроз платне разrede може променити садашња пракса да приправник у некој владиној агенцији има двоструко или троструко већу плату од професора са пуном нормом.

Пошто представници Министарства тог дана (петак 06.02.2015.) нису успели да обезбеде сагласност владе за ову промену споразума („од“ или „до“) разишли смо се незавршеног посла.

У суботу, 07.02.2015. сва четири синдиката су добила обавештење да је Министарство просвете и Влада Републике Србије прихватила захтеве преговарачког тима синдиката, те сходно томе упућен је позив за потписивање истог за 11.02.2015.

Истог дана, пре потписивања ПКУ и Споразума, одржана је седница штрајкачког одбора на којој је констатовано да је ово максимум који смо под овим околностима могли да добијемо и да треба изаћи са препоруком органима синдиката уколико нису већ донели одлуку о прихватању споразума да је донесу.

У ове закључке је унео пометњу Миодраг Сокић који је присуствовао Штрајкачком одбору у својству замене за Слободана Брајковића који је био на боловању. Он је тражио да у овој препоруци стоји да је он гласао против потписивања споразума што је и проузроковало да се одлука не објави званично са потписом свих осам чланова штрајкачког одбора.

Коментар домаћина тог састанка председника УСПРС Драгана Матијевића је био: „Сада је он најпаметнији, хоће ли да му окачимо орден за храброст?“. Такође, тада је господин Матијевић рекао да ће он лично све урадити да овај споразум прође на органима Уније јер је ово максимум, а уколико би се неким случајем догодило супротно он ће поднети оставку на све функције а то би значило и неповерење председништву.

Као домаћин обратио се представницима два синдиката која су имала одлуке органа да потпишу споразум (СОС И ГСПРС „Независност“) рекавши: „Ви процените да ли ћете данас потписати или до среде чекати нас (мислећи на УСПРС И СРПС), али како год овај посао смо заједно одрадили на најбољи могући начин.“

Ја сам се у име СРПС-а појавио на потписивању ПКУ и Споразума, где сам известио Министарство да СРПС И УСПРС имају заказане седнице републичких одбора за 16.02.2015. са дневним редом „Потписивање ПКУ и Споразума“ и предложио сам да се потписивање одложи до 18.02.2015. или да се на документима стави датум 18.02. како би било омогућено да и ова 2 синдиката са истим датумом потпишу исте.

Представници министарства и два синдиката која су имала одлуке органа за потписивање су прихватили Предлог и усaglасили се да на документима који се потписују ставе датум 18.02.2015.г.

На седници Републичког одбора Уније, већином гласова одбијен је Споразум, док је седница Председништва СРПС-а почињала касније, па се могло наслутирати да ће се догодити исто, што се касније и потврдило. Већином гласова и Председништво СРПС-а је одбило Споразум.

Након таквог исхода гласања предложио сам да донесемо одлуку у потпуној обустави рада, а да председнике синдиката у школама, као и председнике општинских, окружних и покрајинских одбора сменимо уколико ову од-

луку не спроведу. На овај начин би поправили или бар сачували преговарачку позицију коју смо имали пре потписивања Споразума и изласка из штрајка (СОС-а и ГСПРС Независност).

Такође, оваком одлуком би вероватно на терали неке синдикалне функционере да се замисле да ли је у реду да прва 3 месеца штрајка више школа штрајкује у Средњембанатском округу, него у Београду и Новом Саду заједно, а успут представници ових центара су били незадовољни Споразумом.

Пошто овај предлог није ни стављен на гласање са образложењем да нам није циљ да се прегласавамо, као морални чин поднео сам оставку у преговарачком тиму и штрајкачком одбору и предложио да се у ова тела изаберу нови људи што је и учињено.

На моје запрепашћење сутрадан сам сазнао да највећи заговорници за потписивање Споразума Драган Матијевић, Јасна Јанковић, „ојачани“ председником Покрајинског одбора Уније, Звонимиром Јовићем који је на Републичком одбору УСПРС гласао за потписивање споразума здушно критикују исти и настављају рад у штрајкачком одбору и преговарачком тиму уместо најважнијих оставки.

Тек онда сам почео да схватам моје синдикалне колеге које су претходне 2 године прешли из Уније у СРПС (њих преко 10000 – Форум београдских гимназија, Форум средњих стручних школа Београда, Синдикат просветних радника Војводине и општински одбор Пожаревац), а који су пресудно утицали на доношење оваквих одлука.

Очигледно је да су они далеко боље упознати са стратегијом свог вишег синдиката од мене и да им је први приоритет како некога прогласити издајником, узети чланство, а када време покаже истину један број ће напустити синдикат, понеко ће остати зато што је тешко прихватити да си преварен, а један део ће отићи у неке треће синдикате.

Историја се понавља али нигде тако често као у просвети. Ако се вратимо само четири године уназад у штрајк просвете из 2011. године када су „издајнички“ синдикати којима сам припадао и ја потписали „издајнички“ Споразум по коме су просветни радници требали да добију повећање зарада од 14,6% са пројектованом инфлацијом од 2%. Пошто је инфлација била 5% по том споразуму просветари су требали да добију 18,6% повећање. Пошто је продужетком штрајка срушен тај споразум, а штрајкачима умањене зараде за време штрајка, нађен је споразум између „великих бораца за радничка права“ и тадашње власти, тако да су умањене зараде враћене а заузврат потписан нов Споразум који је предвидео повећање зарада запослених у образовању које ће бити веће од 7,2%, иако смо пре потписивања овог Споразума већ добили повећање од 7,6%. Први пут у историји синдикалног покрета се штрајковало два месеца

како би се за више од 10% смањила плата запослених (уместо првобитно добијеног повећања плата од 18,6%, изборили су се за повећање од 7,2-7,6%) и за то нико никад није одговарао.

Пошто се Закон о буџету односно на све буџетске кориснике и пензионере, врло лако је израчунати колико десетина милијарди је просвета штрајком уштедела држави.

Да ли је исти сценарио на помолу? Судићи по Анексу Споразума који је нови преговарачки тим послао у Министарство без знања свих чланова Преговарачког тима, а чији је аутор портпарол Уније Јасна Јанковић и њени најближи сарадници, тако нешто је врло вероватно. Са друге стране постоји велика шанса да је у питању незнање а не зла намера, јер само тако би се могло објаснити да је тај предлог анекса споразума који анулира велики део онога што је постигнуто у овом маратонском штрајку одмах по достављању у министарство окачен на сајт Уније. Срећом правовремено смо реаговали, како неби настала већа штета.

Конечно, принцип све или ништа који форсирају неки синдикати у области образовања нас је довео до тога да просветни радници полако, али сигурно постају социјални случајеви.

Када хоћете све или ништа, па још у захтеве уврстите нешто што је супротно закону (што значи неостварљиво) онда обично уместо све, буде ништа.

Истовремено смо сведоци да неки други синдикати из неких других делатности, док просвета не закључи један штрајк најаве три и сваку пут остваре по 50% од захтева што је укупно 150% захтева, и то без дана штрајка.

Вероватно се држе начела да се кроз преговоре долази до максимума могућег а не максимума жеља.

Често сам долазио у сукоб са највишим синдикалним функционерима око стратегије изласка из штрајка. Невероватан је став неких да споразум не треба потписати по цену да се штрајк сам по себи угаси.

То су људи који су олако доносили одлуке, али их нису и спроводили. Примера ради једини сам гласао против потпуне обуставе заказане за 22. децембар 2015. године, јер је то претпоследњи дан пред зимски распуст у Војводини и сматрао сам да нема ефекта и да та обустава треба да буде раније. Од осам чланова Штрајкачког одбора седам је гласало за ту одлуку, а само ја против. Када је за тај дан требала да буде умањена зарада, био сам један од двојице у Штрајкачком одбору коме су требале да се умање зараде, што значи да је уз мене од њих седам само један члан испоштовао ту одлуку иако су за њу гласали.

Прича о допунским гаранцијама о исплати помоћи је бацање прашине у очи јер правно гледајући не постоји већа гаранција од формулације у споразуму где пише „Влада се обавезује“ а у потпису стоји у име Владе пот-

председница Владе и министар просвете.

То што су заговорници ових гаранција предлагали да министар пред камерама каже да својом функцијом гарантује овај споразум за мене није никаква гаранција јер у свакој цивилизованој земљи после оваквог штрајка министар би био смењен, а са њим би отишле и наше гаранције.

Нико ме неће убедити да постоји већа гаранција за спровођење Споразума од јединственог наступа четири репрезентативна синдиката, синдиката који су га уствари и написали. Али!!! Како би онда неко неком отео неког члана?

Да све ово претходно речено занемаримо, питам се да ли имамо право да због било каквих гаранција елиминисемо два синдиката из преговора о изменама Закона о основама система образовања и Закона о платама у јавним службама који су од животног значаја за српско образовање, а чија је израда у току.

Из контаката са представницима два синдиката која су потписала Споразум (СОС и Независност) и који учествују у раду радних група за израду закона, свакодневно добијамо сигнале да су представници синдиката врло често прегласавани и да су у мањини због неучешћа дру-га два синдиката.

Из тог разлога и они врло озбиљно размисљају да изађу из радних група како касније не би неко на њих прекао одговорност за евен-туална лошија законска решења од оних која су постигнута уз учешће сва четири синдиката.

Дакле постоји велика опасност да врло брзо отпочнемо да „трчимо за возом који је већ одавно отишао“, а онда ћемо у нови штрајк за измену закона из чије израде смо сами себе елиминисали.

Можда нисам у праву, али мислим да никакав новац, макар био и у висини целе плате, није вредан сигурности радног места која би требала да се обезбеди изменама Закона о основама система образовања и дугорочног решавања материјалног положаја кроз Закон о платама у јавним службама и платним разредима.

Једно је сигурно да, уколико желимо да просвета заузме место које јој припада, прво ће морати добро изанализирати овај штрајк, предочити чланству истину за коју је било ускраћено делимично због посебних околности у којима су преговори вођени пре свега због притисака ММФ-а и страха неких учесника у преговорима да изађу у јавност са својим ставовима због опасности да буду проглашени као издајници без могућности одбране.

Сигурно је то да ће по окончању штрајка пуна истина бити доступна јавности и чланству са комплетном документацијом. Чини ми се да би неки синдикални лидери били најсрећнији да штрајк потраје још годину дана - док се неке ствари не забораве.

**иpегседник НСПРВ и
генерални секретар СРПС-а*

BORBA ZA RADNIČKA PRAVA ILI BORBA ZA ČLANSTVO

Piše: Branislav Pavlović*

Štrajk prosvetnih radnika koji ulazi u peti mesec i koji izvode Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije i Sindikat radnika u prosveti Srbije postaje već neinteresantan i za zaposlene i medije.

Od kako je došlo do smanjenja plata štrajkačima koji to nisu verovatno očekivali, broj zaposlenih koji su u štrajku sve je manji. Uzalud se čelnici Unije trude da prikažu štrajk kao svoj uspeh, jer im, navodno, prilaze mnogobrojne škole – a rezultata nema.

Ovaj put zbog bolesti nisam učestvovao u pregovorima, mada sam pratio šta se dešava i na svoju inicijativu predsednik Saveza Ljubisav Orbović je tri puta štrajkačkom odboru zakazivao sastanak kod premijera.. sva tri puta je premijer izrazio razumevanje za prosvetne radnike, ali pare nije nudio.

Za one koji to prate, bilo je jasno da Unija neće potpisati Sporazum iz više

razloga: Od desetak Protokola i pet PKU od kada učestvuju u pregovorima (od 2001. godine), oni su svega 3-4 puta potpisali.

Oni očigledno imaju problem sa donošenjem odluka na svom Glavnom odboru, jer ne žele da prihvate očigledne činjenice, ili se plaše smene.

Bilo je najbolje za sve sindikate da su svi zajedno potpisali Sporazum i PKU, ali čelnici Unije su već navikli svoje članstvo da ništa ne potpisuju, dok ne budu ispunjeni njihovi zahtevi – do poslednjeg.

Tačno je da Sporazum koji su potpisala dva sindikata ne garantuje ništa sem da će pregovori da se nastave. Vlada nije naivna da u ovoj fazi pregovora izlazi s nekim ciframa, jer bi svako mogao da tuži i da na sudu dobije novac koji bi bio predviđen Sporazumom.

Na poslednjem Republičkom odboru naš sindikat doneo je odluku da od aprila zahteva početak pregovora sa Vladom oko plata i nagrade koji je definisan u Sporazumu.

Određena je i komisija za pregovore. Pokušaćemo da dođemo do premijera i ministra Finansija, jer Verbić nije nadležan za pare.

Glavni dobitak u prethodnim pregovorima i štrajku je, u stvari, PKU za škole i domove učenika.

Sindikati koji nisu potpisali Sporazum i PKU u ovom trenutku ne mogu da potpišu PKU iz čisto pravnih razloga. Nije tačno da to njima brani Ministarstvo prosvete, već je upitanju zakon. Kolektivni ugovor koji je registrovan i objavljen, ne može da se menja ni u kom delu, a pogotovo da ga potpisuju oni koji su to odbili da urade.

Oni mogu da sačekaju tri godine da istekne važnost PKU, pa da potpišu novi PKU, koji može da izgleda isto kao ovaj trenutno važeći.

Druga mogućnost, istina malo verovatna, je da neko od potpisnika otkáže PKU. U tom slučaju sada važeći PKU se primenjuje šest meseci, a posle može da se ponovo pregovara.

Ne vidim da će vlada, a pogotovu sindikati koji su potpisali PKU, da otkážu PKU koji je izuzetno dobar. Dodavanje nekih aneksa, o čemu takođe nešto pričaju u Uniji – nije moguće, jer aneks ugovora mogu da potpišu samo oni koji su potpisali ugovor.

To što Unija i SRPS neć imati svoje predstavnike u Komisiji za kontrolu PKU, posledica je toga što nisu potpisnici. O svemu tome trebalo je voditi računa pre donošenja odluke o potpisivanju Sporazuma.

Što se tiče odbitaka od plate za vreme provedeno u štrajku čelnici ova dva sindikata obmanjuju članstvo da se ta stvar može dobiti na sudu. Pošto je u pitanju zakonski štrajk, zaposleni nisu uskraćeni ni za jedno pravo iz radnog odnosa, sem za deo plate što je posledica neodržavanja tih 15 minuta časa. Znači, ne radi se ni o kakvom disciplinskom prekršaju, niti direktor treba da izda neko rešenje, već samo da trezoru dostavi obračun ko je koliko radio taj mesec.

Međutim, slažemo se da je Ministarstvo trebalo da izradi jedinstvenu metodologiju za ove obračune plata, a ne da svaki direktor radi po svome.

Bez obzira što su često Sindikat obrazovanja Srbije prozivali (konkurencija) kao režimski i izdajnički, mi smo vodili računa da naši članovi ne snose nikakve posledice (pogotovo materijalne) zbog učešća u štrajku. To se zove odgovoran odnos prema članovima.

U svetu ozbiljni sindikati imaju svoje štrajkačke fondove, kojima zaposleni finansiraju učešće u štrajku. Naravno da ti štrajkovi ne traju dugo – najviše par dana.

Kod nas je činjenica da što duže štrajk traje, rezultati su sve slabiji. To se videlo i u prethodnom štrajku 2011. godine, kada su tri sindikati štrajkovala skoro tri meseca bez nekog vidljivog rezultata. Tada je potpisan PKU koji bi i inače bio potpisan te godine i izvršene su neke izmene u Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja. Prisetite se da je osnovni zahtev koji je smislila Unija bio povećanje zarade za 50 odsto.

U ovom tekstu namerno ne pominjem SRPS, jer su oni svoju samostalnost žrtvovali da bi slušali Uniju, što i nije baš sindikalno.

Sve ovo što se sada dešava i ovo potpuno neracionalno produžavanje štrajka, veoma će da šteti celom sindikalnom pokretu. Oni koji misle da je to neka borba za bolji položaj zaposlenih u obrazovanju, treba malo da pogledaju šta su zaposleni u drugim zemljama – Letoniji, Litvaniji, Irskoj, Portugalu, Grčkoj – štrajkom dobili kad su im plate smanjene za 20 do 50 odsto. Nisu dobili ništa! Štrajk protiv države je težak, a naša država je davno digla ruke od obrazovanja. Nije to uradio Verbić, već i mnogobrojni ministri prosvete pre njega, zbog toga je velika odgovornost sindikalnih lidera da se ne zaglibe u štrajk iz koga ne znaju kako da izađu. Oni su ovlašćeni od strane članstva preko organa sindikata da počnu, ali i da završe štrajk.

Ne mogu se stalno vaditi na bazu, jer u pregovorima nisu bitne emocije, već racionalno postupanje i sagledavanje mogućnosti i druge strane. Uvek će biti nezadovoljnih nastavnika i onih koji misle da bi oni, samo da učestvuju u pregovorima, izborili mnogo više. Uvek će biti pijani. Tražite 50 odsto povećanja, pa ćemo se sresti na 25 odsto. To može da funkcioniše kad ti seljak prodaje svoju robu. On ti je može dati i za džabe.

Nažalost, vidimo da mnogi još uvek tako razmišljaju. Čuvena je rečenica: „Mi tražimo pare, a njihovo je da ih nađu, šta nas briga gde!“

I za rad u sindikatu, kao što vidimo, potrebno je neko znanje i iskustvo. Samo neki nikada ništa ne shvate. Jer, na kraju – važan je rezultat, a ne vreme provedeno u štrajku.

*predsednik Sindikata obrazovanja Srbije

TRAŽIMO DUGOROČNO REŠENJE

Piše: prof. dr Tomislav Živanović*

Dok traje štrajk ne želimo bilo šta da komentarišemo, o tome šta ćemo tek kad se sve završi, jer bi u protivnom ispalo da se svrstamo uz štrajkače ili Ministarstvo prosvete. A upravo to hoćemo da izbegnemo.

Mislimo da će sindikati koji insistiraju na štrajku „do ispunjenja zahteva“

teško da dobiju znatno više od onoga što smo mi dobili. Mi smo potpisali jer smo shvatili da više nema prostora za više i bolje i jer je tri četvrtine naših zahteva ispunjeno. Za sada je to realno i povoljno, a ostalo ćemo pokušati da realizujemo u hodu. U međuvremenu ćemo tragati i za dugoročnim rešenjima.

*predsednik GSPRS „Nezavisnost“

BEZ KOMENTARA

Piše: Dragan Matijević*

Hrnjaz, čovek koji je potpisao pismo upućeno na adresu „Prosvetnog pregleda“ je član Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine (NSPRV), koji je kolektivni član Sindikata radnika u prosveti Srbije (SRPS), a taj sindikat je i dalje u štrajku. Kada smo 17. marta u Beogradu imali veliki protest video

sam ga, predvodio je članove sindikata iz Zrenjanina. Ovo je što je napisao ne mogu da komentarišem, jer mi nije jasno da li „pljuje“ po sebi, ili po sindikatu.

U svakom slučaju, mislim da to nije sindikalni slučaj, jer je Hrnjaz pokazao više lica, sa oprečnim mišljenjem – jer očigledno jedno radi, drugo misli, a treće piše!

*predsednik Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije

STAVOVI U MANJINI

Piše: Slobodan Brajković*

U vezi Vašeg pisma (Prosvetnog pregleda, prim. aut), imamo da Vam saopštimo sledeće: Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine (NSPRV) je kolektivni član Sindikata radnika u prosveti Srbije (SRPS). U Predsedništvu SRPS taj sindikat ima četiri predstavnika, od ukupno 15.

Predsedništvo SRPS je održavalo sednice i donosilo odgovarajuće odluke,

vezano za štrajk. NSPRV je u svojim stavovima ostao u manjini.

U ovim teškim i odgovornim uslovima štrajka, iako poštujemo pravo svakog našeg entiteta na delovanje i na javno ispoljavanje, ne želimo, da preko medija, ulazimo u dijalog sa sindikatom koji je naš član. Za takav dijalog, u skladu sa našim statutom, mi imamo organe na kojima ga redovno obavljamo, tretirajući ga kao našu unutrašnju problematiku.

*predsednik Sindikata radnika u prosveti Srbije

POPUSTILI PRED UCENOM

Nakon pet meseci borbe, držanja skraćenih časova, uličnih protesta, podnošenja tužbi, štrajk prosvetar približio se kraju. Nastavnike je slomilo upravo ono zbog čega su se i upustili u ovu bitku – nemaština. Nakon što im je ministar prosvete Srdan Verbić dodatno smanjio plate zbog štrajka, većina njih rešila je da preda oružje i pre kraja bitke.

Sad i u sindikatima gledaju da pregovore sa Ministarstvom prosvete privеду kraju i da za prosvetare izvuku koliko se izvuci može. A to je u najboljem slučaju, nekih 40.000 dinara pomoći koja bi nastavnicima trebalo da bude isplaćena do kraja godine. „Može i u ratama“, poručuju iz sindikata.

U zemlji čiji građani imaju krajnje letargičan odnos prema sve težoj eko-

nomskoj situaciji verovatno bi bilo licemerno zameriti prosvetnim radnicima što posustaju. Lako je iz fotelje kritikovati one koji su se ipak usudili da izađu na ulice i podignu glas. Ali, posle svega, posle 150 izgubljenih časova i 300.000 dece kojima je upropašćena školska godina, sasvim je legitimno pitati – zašto? Čemu pet meseci maltretiranja ako će se sve u najboljem slučaju završiti na famoznih 40.000 dinara?

Da li je vredno vaših živaca, poštovani prosvetari, koji ste tpeli pritiske, ucene, pa čak i to da vam se sma-

nji ionako mizerna plata, samo da biste nastavili borbu? Da li je vredno živaca roditelja čijoj je deci ova godina nepovratno uništena? Da li je uopšte vredno žrtvovanja stotina hiljada dece?

Platili ste visoku cenu, a prošli sramno jeftino. Od vas smo ipak očekivali da ovom društvu održite bolju lekciju. Tim pre što vi jeste elita ovog društva i što ste uzori deci koja treba da grade bolju budućnost.

Miljana Leskovic, Blic komentar

PLATNE GRUPE – SISTEMSKO REŠENJE PROBLEMA

Ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dr Srđan Verbić je 7. Aprila, obračunajući se prisutnima na sednici skupštinskog Odbora za obrazovanje, nauku, tehnološki razvoj i informatičko društvo na kojoj se razgovaralo o štrajku prosvetnih radnika i stanju u obrazovanju, ukazao je da je prioritet da se nađe trajno, sistemsko rešenje, koje će omogućiti da štrajk postane izuzetak, a ne pravilo rada u prosveti. „Uvođenje platnih grupa jeste sistemsko rešenje problema položaja prosvetnih radnika“, dodao je ministar Verbić, naglašavajući da na tome treba zajednički da se radi. On je istakao da učenici treba da budu na prvom mestu „jer da nije njih niko od nas ne bi imao ovaj posao“

O angažovanju u okviru svojih nadležnosti, radi postizanja sistemskog i održivog rešenja unapređenja položaja prosvetnih radnika i prekida štrajka, govorili su državni sekretar u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Željko Ožegović i predstavnica Ministarstva finansija Nataša Zavoda. Sednici su prisustvovali i predstavnici četiri reprezentativna sindikata u prosveti Granskog sindikata prosvetnih radnika „Nezavisnost, Sindikata obrazovanja Srbije, Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije i Sindikata radnika u prosveti Srbije.

Članovima Odbora i narodnim poslanicima na sednici obratili su se i predstavnici dva sindikata koji su prekinuli štrajk, predstavnica Granskog sindikata prosvetnih radnika „Nezavisnost“ Ružica Todić Brdarić i Sindikata obrazovanja Srbije Radomir Šojanović. Oni su ukazali da je potpisivanjem sporazuma o

prekidu štrajka sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, kao i potpisivanjem Posebnog kolektivnog ugovora, postavljen osnov da se dođe do trajnog rešenja i otklone problemi sa kojima se suočavaju prosvetni radnici u Srbiji. Moćno rešenje postojećih problema jeste uvođenje platnih razreda, kao i da se do 1. juna ove godine sa Ministarstvom otpočinu pregovori o isplati pomoći prosvetnim radnicima, kako bi se popravio njihov materijalni položaj.

Predstavnici Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije Jasna Janković i Vladimir Adžić istakli su da prosvetni radnici ne štrajkuju samo zbog lošeg materijalnog položaja, već i zbog uslova u kojima rade učenici i profesori i zbog neophodnosti reforme sistema obrazovanja. Uvođenje platnih razreda jeste način da se reši problem materijalnog položaja prosvetnih radnika, jer bi doveo do pravedne raspodele novca iz budžeta, istakli su Janković i Adžić. Predstavnici Sindikata radnika u prosveti Srbije Miodrag Sokić, Milorad Antić i Milan Trbović, naglasili su da je štrajk u prosveti velika društvena opomena i da je neophodno izdvojati više novca iz budžeta za obrazovanje. Oni su ukazali da je u opštem interesu da se dođe do održivog rešenja i da se štrajk prekine

Tokom rasprave koja je usledila, članovi Odbora i narodni poslanici istakli su da je neophodno naći rešenje za probleme sa kojima više decenija suočavaju prosvetni radnici i obrazovni sistem u Srbiji. Ukazali su i da je bitno da se štrajk prekine i da deca na što regularniji način i kvalitetno završe školsku godinu.

NA KRAJU JOŠ JEDNA BRUKA: PREKINULI ŠTRAJK TELEFONIMA

Umesto redovne sednice Republičkog odbora na telefonskoj sednici predsedništvo SRPS potvrdilo odluku Unije

Iako je za sredu 22. aprila bila najavljena sednica predsedništva SRPS-a i iako su u Beogradu toga dana bili gotovo svi članovi predsedništva, ista nije održana - otkazana je za četvrtak 23. aprila. Međutim, ni ta sednica predsedništva SRPS-a - zakazana za četvrtak u 11 časova nije održana, iako su je u javnosti najavili i ministar Verbić i penzioneri - lideri Brajković i Sokić; prva jer je oprezni (čitaj prepadnuti i unijom opsednuti) penzioner - lider i još uvek predsednik SRPS-a Slobodan Brajković čekao da se izjasni Unija sindikata, pa da i on formira svoje (čitaj - unijino) mišljenje, iako se sa sigurnošću moglo prognozirati (i kladiti na sigurno) da će odluka SRPS-a, koja je doneta na telefonskoj sednici 23. aprila, biti identična odluci Unije donetoju sredu popodne, ma koliko ona bila (i)racionalna.

Što se tiče predstavnika NSPRV u predsedništvu SRPS-a stav ovog sindikata je odavno poznat i pošto su naši zahtevi (uspud rečeno to su isti zahtevi koje je donelo predsedništvo SRPS-a) u većem delu ispunjeni i dosad smo bili za potpisivanje PKU i Sporazuma.

U isto vreme drugi deo sindikalnih funkcionera SRPS-a je virio u komšijsko dvorište (čekao da vidi kakvu će odluku doneti USPRS) pa da se po tome i oni ravnaju! Stoga, poznavaoći stanja u sindikatima prosvete i nisu preterano iznenađeni ovakvim razvojem događaja, kao ni činjenicom da se Republički odbor nije sastao nijednom od početka do kraja štrajka, pa ih stoga i nije začudilo ni ovako nestatutarno (šta to beše Statut) donošenje odluke o okončanju štrajka. Očigledno je da je kršenje Statuta, donošenje ličnih, a nepoštovanje kolektivnih odluka ograna, oglašavanje u tuđe ime (čitaj, zloupotreba pečata i potpisa) posta-

lo manir predsednika i potpredsednika SRPS-a, koje se nažalost nastavlja. Do kada?

Elem, na poniženje od 22. aprila, doživeli smo dan kasnije još jedno od strane naših sindikalnih vođa koji očigledno ni sami sebe ne umeju da vode, a kamo li ovako složenu i veliku organizaciju, jer kako drugačije oceniti ponašanje da u SRPS-u ne poštujuemo stavove i odluke naših organa, već donosimo odluke istovetne sa ljudima iz Unije koji su se toliko puta pokazali da ne znaju šta čine. Mora, se ipak priznati da su čak i kolege iz USPRS imale više morala i stila - redovno su sazivali sednice svog Glavnog odbora, a na kraju, po donošenju odluke o prekidu štrajka kolektivno podneli ostavke jer im nije udovoljeno zahtevima. Zlobnici kažu da je to ipak učinjeno zbog najavljene izborne skupštine USPRS početkom juna, a ne iz nekih (visoko) moralnih razloga, pošto će sastav rukovodstva ostati gotovo nepromenjen.

Tako sada, kako stvari stoje (zasad) imamo ne četiri sindikata SOS, Nezavisnost SPRS i Uniju, već tri sindikata: SOS, Nezavisnost i dve Unije.

Bilo kako bilo, 23. aprila oko podneva predsedništvo je, na telefonskoj sednici, donelo odluku da se prekida štrajk u školama članicama SRPS-a, da će potpisati sporazum (i PKU) sa Vladom Srbije i normalizovati nastavu. Nešto ranije, dok je glasanje još bilo u toku, tu istu odluku je medijima saopštio „glavom i bradom“ predsednik SRPS-a Brajković. Što se grb' o rodi to vreme ne popravi.

Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV

ФИНСКА УКИДА ПРЕДМЕТЕ У ШКОЛАМА

- Математика на утакмици, књижевност у кафићу
- Нема дневника, нема педагога, не постоје просветни инспектори

Вест да би Финска ускоро могла да изврши најрадикалнију промену образовног система која је икад учињена и то тако што ће одбацити предмете, изазвала је прави шок, не само у просветној јавности Србије, већ и међу родитељима ђака који протекла два дана деле ову информацију путем друштвених мрежа и на родитељским састанцима. Надлежни у овој скандинавској држави решили су да послушају мишљење својих шеснаестогодишњака који сматрају да је учење по предметима превазиђено и уведу систем „наставе по темама” или оно што Финци називају „феномен наставу”, пише „Индипендент”.

Финска је иначе већ позната као једна од земаља са најбољим образовним системом на свету, о чему већ годинама сведоче и резултати ПИСА тестирања. Менаџер задужен за развој Хелсинкија Паси Силандер објашњава да су се Финци за ове реформе одлучили јер систем по коме се учило од 1900. године не одговара захтевима 21. века. Тренутно је око 70 одсто наставника обучено за нову тематску наставу. Ни најаве реформи у Финској нису прошле без негодовања старијих наставника који годинама предају на традиционалан начин, али надлежни очекују да нови систем образовања заживи до 2020. године.

Колико је све ово реално у Србији? – То јесте будућност, али смо ми јако далеко од тога. Додуше, неке приватне средње школе у нашој земљи већ раде тако, а има и покушаја у државним школама да наставници раде по овом систему недељу дана, на пример. Сећам се да је у време министра Гаше Кнежевића покушано нешто слично у првом разреду, али су после школе које су покушале да то спроведу имале проблема када су долазили просветни инспектори и касније је та иначе јако добра идеја напуштена – каже за „Политику” Гордана Јосимов из Савеза учитеља Србије и координаторка мреже под-

ршке инклузивном образовању Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Како објашњава, суштина овакве наставе јесте у повезивању тема, па тако речимо деца уче о средњем веку кроз различите предмете истовремено, а не да, као сада, уче о средњем веку из књижевности у петом разреду, а из музичког у седмом.

Да би се ова идеја реализовала и у српским школама, како истиче, неопходно је да се промене наставни планови и програми, али и свест људи, што је можда најтежи део посла. – Неопходно је да се да више слободе наставницима, да се не прописују строго области, методе наставе, број часова. Потребно је и да се просветни радници добро повежу, јер ово захтева тимски рад. То делује мотивационо на децу, а и знање је трајније, јер се једна ствар гледа са више аспеката – објашњава ова учитељица панчевачке основне школе „Васа Живковић”.

Она је имала прилику да фински образовни систем види на лицу места, заједно са двадесетак директора школа и стручних сарадника из Смедерева, Суботнице и Врања, а у оквиру пројекта „Карика која недостаје” Центра за интерактивну педагогију.

Прича коју нам прича, делује за наше услове заиста као научна фантастика: у финским школама нема дневника, нема педагога, не постоји просветни инспектори. Када учитељ укуца у компјутер које дете није на часу, аутоматски стиже порука родитељу. У учионици је атмосфера опуштена, нека деца седе на поду, нека за столовима распоређеним у круг, а ручак у виду шведског стола је бесплатан од вртића до краја факултета...

Образовање је потпуно бесплатно, чак и у приватним школама, а држава плаћа књиге.

На наш коментар да је немогуће да је баш све тако идеално, Јосимов одговара да је и код њих проблем што нека деца беже из школе, али не у толиком проценту као код нас. – Пре двадесетак година и они су реагивали исто као и ми – неоправдани изостанци, зове се родитељ, премешта се дете из школе... Међутим, они су схватили да за неку децу школа није најадекватније место за образовање. Зато се такви ђаци, то је обично 7, 8, 9. разред, образују напољу. Сваки дан један наставник организује наставу у природи. На пример, наставник математике их одведе на утакмицу, па после у парку прођаскају колико је коштала карта, колико је било гледалаца, а колико столица, колика је то зарада, која су правила фудбала или их наставник књижевности води у позориште и биоскоп, па онда у кафићу хаскају о томе шта су видели – објашњава Јосимов.

Интересантан је и податак да је Финска при средини по финансијском улагању, а далеко изнад Швајцарске по резултатима и ефикасности, која улаже велики новац. „То што нема пара, за њих није оправдање за лош образовни систем, а то је оно што и ми морамо да научимо”, каже Јосимов. Само су источне земље, попут Сингапура и Кине надмашиле Финску, када је реч о резултатима ђака на међународним тестирањима.

ТЕМАТСКА НАСТАВА: РЕВОЛУЦИЈА ИЛИ ЕВОЛУЦИЈА?

У „Политици” пренета је вест да би „Финска ускоро могла да изврши најрадикалнију промену образовног система која је икад учињена и то тако што ће одбацити предмете” и увести систем наставе по темама.

Сматрам да је вест протумачена непримерено, јер тематски приступ настави и учењу није револуционарна новина, и Финска није једина земља у којој се он примењује или ће се примењивати. Потврда за тај став може се наћи у сваком уџбенику дидактике, а ја ћу га образложити и личним искуством. Са различитим видовима тематског приступа упознао сам се у Француској 2003. године, током студијског боравка који је обухватао посматрање часова и размену искустава са наставницима и представницима Министарства просвете. Подстакнут таквим искуством и начелима тадашње реформе образовног система у Србији, од 2004. године учествовао сам у сарадњи са наставницима више предмета, у реализацији међупредметних пројеката у ООШ „Владислав Рибникар” у Београду. У већини пројеката коришћени су документи из специјализоване библиотеке, коју су француски и српски партнери опремили за потребе двојезичне наставе. Неки од пројеката су представљени на једном научностручном скупу, што је објављено у одговарајућем зборнику. Осим тога, у школи се и даље чувају резултати таквих пројеката (речници, макете, плакати, ПП-презентације). Поједини наставници у школи осмишљавају и даље тематске целине које обухватају циљеве и садржаје више предмета, и знам да примери такве праксе постоје и у (многим) другим школама.

Слажем се са ставом, изнетим у наведеном тексту, да наставници треба да добију више слободе, али додајем да то у исто време подразумева и више одговорности. Извесно је да тимски рад, неопходан за тематски приступ учењу, захтева промену свести и навика, али је нереално очеки-

вати да се та промена деси сама по себи или да се препусти иницијативи малобројних појединаца и изолованих група наставника. Наиме, неопходна је званична потпора у виду одговарајућих програма или курикулама, саветодавне и надзорне службе, управљање школама. Од тога смо ми далеко, а да ли ће се математика учити (и) на утакмици а књижевност (и) у кафићу – мање је важно.

Реформа нашег образовног система од 2000. до 2004. године представљен је покушај да се такав систем институционализује повезивањем очекиваних исхода и садржаја из више предмета. То није значило механичко спајање, већ претходно промишљање веза и планирање одговарајуће методологије рада, као и премештање тежишта са наставе на учење. У једном од докумената Комисије за развој школског програма представљени су управо различити аспекти наставе засноване на темама. Наравно да је пракса из других образовних система, рачунајући и фински, у том периоду разматрана и примерена околностима у Србији. Реформа је била подложна критици и захтевала је додатна прилагођавања, али сам убеђен да је није требало прекинути. У садашњим променама (нпр. израда предметних исхода и међупредметних компетенција, мењање закона о уџбеницима и стандарда квалитета уџбеника) понекад се преформулишу или преименују суштинске новине најављене и уведене током те реформе. Али су многа драгоцена искуства занемарена у стручној и широј јавности, и онда је лакше позивати се на најављене „радикалне промене” из иностранства.

Др Јовица Микић,
наставник француског језика у ООШ
„Владислав Рибникар” у Београду

DA LI JE „KENGUR“ MEĐUNARODNO TAKMIČENJE?

Piše: M. Rajković*

Već nekoliko godina Društvo matematičara Srbije organizuje takmičenje „Kengur bez granica“, po pravilima istoimene asocijacije sa sedištem u Parizu („Le Kangourou sans Frontiers“), proglasivši ga za međunarodno matematičko takmičenje. Ministarstvo prosvete je prihvatilo da to takmičenje ima „međunarodni nivo“ (pa ga čak i finansijski podržalo), pa su na osnovu toga neki učenici pri upisu u srednje škole ili fakultete dobijene dodatne bodove za diplome sa međunarodnog takmičenja (kao da su te diplome dobili na Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi).

Međutim, to takmičenje nema nijedno obeležje međunarodnog takmičenja, jer ima samo jedan nivo, a učenici u svojim školama (bez spoljne kontrole) rade iste zadatke kao i njihovi vršnjaci u drugim zemljama. Interesantno je da ga pomenuta asocijacija (koja ga promovise) nigde ne naziva međunarodnim matematičkim takmičenjem, pa čak ni takmičenjem, u šta se veravamo na sajtu te asocijacije (www.mathkang.org), gde piše da je to velika igra – Konkurs školaca – matematički „Kengur“ (originalni naziv: Jeu-

Conkours scolaire „Le Kangourou des Mathématiques“).

Na samim testovima ne piše da je to takmičenje međunarodno, već samo: Matematičko takmičenje „Kengur bez granica“, ali se zato na sajtu Društvo matematičara Srbije (www.dms.rs) i u svim propagandnim materijalima naglašava da je to međunarodno matematičko takmičenje, kako bi privukli što više učesnika (dakle i više para od kotizacija koje plaćaju učenici). Naravno, učešće na takvom takmičenju imponuje učenicima i roditeljima. Znači, obmanjuju se škole, nastavnici, učenici, Ministarstvo prosvete i javnost. Tako je već godinama. I nikom ništa (mada je o tome pisano medijima i Ministarstvu prosvete)!

Već dugo godina na „međunarodnom“ takmičenju „Kengur“ učestvuju i učenici prvog razreda, mada toga nema nigde u svetu. Inače za to nema nijednog pedagoškog razloga. S obzirom na tipove zadataka, njihovo rešavanje i način upisivanja tačnih odgovora, smatram da nema gotovo nikakve šanse da se prvaci u tome snađu (ne mislim na one retke pojedince, već na većinu učenika).

*Beograd

PROSVETARSKA ETIKA I DUH EGALITARIZMA

Piše: Bojan Đurić

Zašto najbolji brane najgore? Zašto vredni hoće da zaštite lenje, na svoju i štetu te dece koju podučavaju za manje od 40.000 dinara mesečno? Nedavno sam na jednoj društvenoj mreži napisao, činilo mi se, dve bezazlene rečenice: „Svi to izbegavaju, ali jednom će ipak morati da se otvori i pitanje koliko radnih sati ima jedna nedelja u prosveti. Bez ljutnje i mirno.“ Kliknuo sam, i seo da čitam Baumgartnerovu autobiografiju. Vratio sam se posle tri sata da proverim koliko ljudi smatra da sam ispaio pametan, što je lekovito za sjetu svakog od nas, čak i kada ne priznajemo.

Dobro me, međutim, kap nije pogodila kada sam pogledao reakcije. Naružili su me gore nego da sam čitač strujomera, privatni izvršitelj i Toni Bler zajedno. Te ništa ne razumem, te da bilo šta u životu znam znao bih i da nema učitelja, nastavnice, profesora i školskog domara koji, osim redovnih časova, pismenih zadataka, dogovora oko ekskurzija, ne sagoreva do poslednjeg atoma snage organizujući i maratonske sesije dodatne i dopunske nastave. Bilo je i onih koji su mi tri sata uporno pisali kako bi mi pisali i duže kako ništa ne razumem, ali ne mogu da gube vreme na budalu zato što, kao i svake večeri, baš pripremaju novu prezentaciju koju će sutra prikazati svojim učenicima.

Pošto očigledno nisam sposoban da u 140 karaktera objasnim šta mislim, zahvalan sam urednicima „Politike“ što su mi omogućili da to pokušam da učinim u 4.500 karaktera. Ovo je moj odgovor

njima.

Naravno da nisam mislio da prosvetni radnici treba da rade kao na pokretnoj traci, sa uperenom lampom u lice, ili da je 40 sati rada nedeljno, neto, u školi, ključno merilo zainteresovanosti za posao za koji su, nema sumnje, bedno plaćeni. Verujem, a znam bar desetak sjajnih nastavnika i lično, da bar polovina onih koji uporno predaju vole posao koji im ne obezbeđuje pristojan život i da još više vole decu kojoj svakog dana pokušavaju da utvu da postanu dobri, odgovorni i poštrovani ljudi.

Ali, uopšte nije stvar u tome. Zabezegnulo me je što su oči hteli da mi izvade baš ti nastavnici, profesori (bilo je među njima i odlični profesora univerziteta) za koje pouzdano znam da su dobri, vredni, pametni, konkurentni i sposobni.

Naravno da se nije javio nijedan džabalebaroš koji je poslednju pripremu za čas obavio dok je Milka Planinc sprovodila program ekonomske stabilizacije. Razume se da ne drže do svojih opaski na reformu školstva oni koji su u školama poslednjih 25 godina statirali, dok su se menjale stranke, ideologije, slike iznad table – od maršala za strugom do Svetog Save iz novina – sve gledajući da u svakom poretku budu isti dosadni mediokriteti. I ne znaju da društvene mreže postoje, pa mi nisu odgovarali, ni oni koji se plaše kompjutera, ali, poput direktorke škole koja je bila u centru pažnje ovih dana drugim povodom, veštačko cveće na stolu nslanjaju na monitor računara.

To me je porazilo i rastužilo. Zašto najbolji

brane najgore? Zašto vredni hoće da zaštite lenje, na svoju i štetu te dece koju podučavaju za manje od 40.000 dinara mesečno? Kakva je to prokleta esnafska solidarnost sa onima koji im se svakog dana smeju na hodniku i u zbornici? Za čije babe zdravlje, drugovi i drugarice, dame i gospodo? Kažu: „Ne možeš da očekuješ da ljudi više u školi rade dok država ne obezbedi uslove.“ Jeste, loše je organizovana ova država, odavno. Jeste, lete još uvek pare iz budžeta na nepotrebne stvari, i moglo bi i sada da se odatle nađe nešto (ne dovoljno, svakako) dodatnih para za plate profesora.

Ali, zar ne bi bilo mnogo bolje i efikasnije da se uvede malo konkurencije u srpsko školstvo? Prestanite da branite gore od sebe, tako sebi oduzimate od usta. Nije budžet za plate nastavnika i profesora - cigareta na velikom odmoru pa da se deli, da ima i za drugaricu koja je navikla da se ogrebe za dim, dok svoje pare troši na nešto drugo.

Kad kažem, dakle, da ćemo morati da porazgovaramo, zrelo i odgovorno, o tome koliko se nedeljno efektivno radi u većini srpskih škola, mislio sam na to da je nužno da počnemo da pravimo sistem u kome onaj ko stvarno radi, sprema se i sada za časove, pokušava da od te bede srpske prosvete ipak napravi sistem koji sprema decu za život, bude drastično bolje plaćen od onih koji kradu bogu dane po školama. Kradu dane, a možda i nešto drugo, opipljivije.

Nema mesta za sve sadašnje u školama. I ne treba da bude. Ne bi Bora Stanković, Radomir Šaper, Nebojša Popović postali prvaci sveta da su u tom timu 1970. igrali svi koji su se zatekli na terenu onda kada su oni počinjali san. Neko je morao i da ispadne i da se ne mota oko nogu onima koji znaju i kojima je stalo.

*direktor „Trast market risrć“

DRŽAVA NA ŠTAKAMA

Piše: Miljana Leskovic *

Za državu u kojoj je pravosuđe bilo blokirano četiri meseca, a školstvo je u štrajku već peti – malo je reći da je u problemu. Umesto da budu njeni stubovi, pravosuđe i školstvo postali su štake na koje se jedva oslanja i inače nejkaka Srbija, opasno sklone padu.

Teško obolelo pravosuđe bar je dobilo priliku da se oporavi tako na mišiće, ministar Nikola Selaković uspeo je da reči maratonski štrajk advokata. Na mišiće će se voditi i borba sa najmanje 200.000 ročišta odloženih zbog štrajka.

Dijagnoza za školstvo, s druge strane, mnogo je gora. Leka nema ni na vidiku. Štrajk prosvetara, čije plate nakon smanjenja od 10 odsto u proseku iznose 38.000 dinara, uveliko ulazi u peti mesec. Više od 400.000 đaka do sada je izgubilo 130 časova, koji, kako je i sam ministar Srdan Verbić priznao, nikada neće biti nadoknađeni. U državi na štakama koja jedino još može da se osloni

na mlade naraštaje, trajno je oštećena čitava generacija dece.

Tražiti krivca u ovom trenutku bila bi tipična greška u koracima. Tim pre što niko nije potpuno u pravu. Nastavnicima ne može da se spori da rade za mizerne plate, kao što niko ne može i nema prava da đacima upropasti školsku godinu.

Ali, krivac se stalno traži. Valjda da bi se prikrilo to što za štrajku u prosveti nije nađeno rešenje. Tako, umesto o vraćanju nastave u normalu, ministar Verbić stalno govori o kaznama. Umesto da progovori o lečenju gangrenozne prosvete, ministar deklamuje Zakon o štrajku.

A sve što želimo i što moramo čuti od ministra je rešenje za štrajku. Od njega se očekuje da ga nađe i ako ne može da ga nađe neka pusti da to uradi neko ko ume. A zakone ćemo već i sami pročitati.

*novinar „Blica“

ПЕРФОРМАНС СТУДЕНАТА УНС ЗБОГ СТРАДАЛИХ КОЛЕГА

Више од 200 студената Новосадског универзитета перформансом у кампусу одржало је пошту страдалим колегама из Кеније који су масакру 2. априла убили на универзитету Гариса. Поручују да су овакви догађаји важни за одговорност сваке будуће генерације.

Непомично лежање на кампусу Новосадског универзитета и снажна порука друштву – страдање студената у било ком делу света не сме проћи незапажено и некажњено.

“Ми смо као студенти осетили потребу да и нашим медијима скрећемо пажњу на страшно дешавање у Африци а које да се десило у Америци у друштву би прошло веома опажено. Сви би се дигли на ноге и рекли - и они су моје колеге и ја треба да пружим подршку за њих”, рекла је једна од организаторки перформанса Исидора Марковић.

Идеја о перформансу покренута је преко фејсбука. За кратко време, број волонтера премашо је планираних 147. Кажу да је исказивање оваквог вида солидарности, за све њих већ награда.

Милица Станисављевић са Филозофског факултета каже да многе теме које се тичу афричких земаља остају медијски неисправљене. “То су наше колеге, то је ствар емпатије, важно је да се чује и зна, и ово је сјајан начин да се то покаже”, додаје она.

Ведрана Мирковић, такође волонтерка у перформансу, сматра да је увек потребно више хуманости и ангажовања, али да је упркос снази у младим људима, увек мањи број оних који покрећу. “Људи који су ово организовали су врло талентовани за то”, каже Ведрана.

Перформанс у Новом Саду уследио је након што су загребачки студенти прошле недеље на сличан начин подсетили на масакр у Кенији.

У понедељак 27. априла у подне, на минут су стали сви факултети у Европи као знак почаст убијеним кенијским колегама. Њих 147 страдало је у нападу сомалијске исламистичке терористичке групе Ел Шабаб 2. априла ове године.

УСВОЈЕНА ОДЛУКА О ПОЛАГАЊУ ПРИЈЕМНОГ НА ЈЕЗИЦИМА МАЊИНА

Скупштина Војводине усвојила је 9. априла, одлуку о полагању пријемног испита за упис на високошколску установу, на језицима националних мањина, односно националних заједница. У образложењу је наведено да је том одлуком прописана дужност високошколских установа у покрајини да кандидатима омогући полагање пријемног испита на језику националне мањине, под условом да је то један од језика на којем се, на територији Војводине, изводи редовна средњошколска настава.

Осим на званичним службеним језицима у Војводини, будући студенти пријемни ће моћи да полагају и на чешком, бугарском и црногорском језику, који су у употреби у појединим локалним самоуправама.

Покрајински секретар за науку и технолошки развој Владимир Павлов каже да је таква одлука постојала и раније, али су поједини факултети пронашли правну рупу у том документу, како би избегли обавезе. „Циљ је да Војводина стварно буде оно што јесте, регион у политичком смислу или место на ком све живимо у нади да смо сви равноправни у сваком облику. Овим показујемо да ће то прећи с речи на дело и тамо где није било омогућено из разних разлога, углавном је то било да немају начин како да организују, јер немају наставног кадра. Ми смо онда то употпунили“, каже Павлов. На готово свим факултетима Универзитета у Новом Саду тврде да такав пропис за њих није новост, те да су на захтев кандидата и раније организовали полагање пријемног на језицима мањина.

Ни ова одлука није могла да прође без политичких препуцавања па је тако између осталих посланик ДСС у Скупштини Војводине Бранислав Ристивојевић тврдио да “предлогом скупштинске одлуке о полагању пријемних испита на језицима националних мањина, на високошколским установама, Покрајина крши Устав и газу аутономију универзитета”. Ристивојевић је на конференцији за новинаре оценио да тиме Покрајина “покушава да узурпира Републичке надлежности”.

ГЛОБАЛНА НЕДЕЉА АКЦИЈЕ 2015: „ГЛАСАЈТЕ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ“

Светска синдикална кампања од 26.04. до 02.05.

Сваке године крајем априла синдикати просветних радника, владине и невладине организације које се баве образовањем учествују у Глобалној кампањи за образовање која ће, овај пут, бити фокусирана на, за све живоган мото – право на образовање до 2030. године. Ова, 2015. година је и циљна година толико помињаних 8 Миленијумских циљева развоја: смањити број сиромашних за половину, смањити смртност деце која умиру пре навршених 5 година, смањити број жена које умиру у току трудноће или на порођају, смањити и зауставити ширење ХИВ, маларије и других болести, осигурати здраву животну околину и смањити на половину број људи који пију неисправну воду и немају основне санитарне услове и развити глобално партнерство за развој, укључујући и она два у образовању: обезбедити универзално основно образовање и уједначити обухват девојчица и дечака на свим образовним нивоима и она би требала да да оцену испуњености ових амбициозних циљева постављених 2000-те године у Њујорку у тзв. Миленијумској декларацији из Њујорка.

Осим тога, Глобална недеља акције (ГНА или фонетски GAW, prim.aut.) се преклапа и допуњује са акцијом Образовања за све и Декларацијом договореном у Дакару, такође из 2000-те године, па није згорег да поменемо циљеве ЕФА, а они су: боља брига о свој деци и обезбеђивање укључивања деце у најранијој доби у образовни систем, могућност за потпуно бесплатан приступ квалитетном основном образовању, промоција учења и животне способности код младих и одраслих, достизање нивоа од 50% писмености код одраслих, достизање родног паритета до 2005. и родне равноправности у образовању до 2015., као и побољшање свих аспеката квалитетног образовања.

Наш Синдикат и ове године учествоваће у ГНА заједно са милионима колега у свету и стотинама других синдиката у свету, широм образовно раслојене и неуједначене образовне васељене.

НСПРВ је и ове године у склопу обележавања Глобалне недеље акције (GAW) Образовања за све (ЕФА) расписао конкурсе за најбољи ликовни и литерарни рад ученика основних и средњих школа са територије АП Војводине које ћемо публиковати и, наравно, најбоље међу њима наградити. Позивамо колеге наставнике ликовног и српског језика да са својим ученицима учествују на конкурсима у поводу Глобалне недеље акције и дају своју оцену о постигнућу Миленијумских циљева развоја у образовању и праву сваког детета на образовање. Радове треба достављати секретаријату Синдиката до 8. маја о.г. Подела награда биће 12. јуна на Светски дан борбе против децијег рада. Радови се не враћају!

Придружити се!

ОБЈАВЉЕНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О „МАЛОЈ МАТУРИ“

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је на својој интернет страници www.mpn.gov.rs креирало посебан одељак у коме се могу пронаћи све информације у вези са реализацијом завршног испита у школској 2014/2015. години. Такође, на тај начин ће моћи да упуте питања, сугестије или коментаре на и мејл: zavrsni@mpn.gov.rs.

Информације сви заинтересовани могу наћи на линку: www.mpn.gov.rs/component/content/article/176-aktuelno/1858-probni-zavrsni-ispit.

Министарство просвете у циљу припреме ученика осмог разреда, наставника и школа за завршни испит и ове године организовало пробни завршни испит. Пробни завршни испит за школску 2014/2015. годину организован је 24. и 25. априла 2015. године. У свим основним школама на територији Републике Србије ученици осмог разреда, су 24.04.2015. године, у 12 часова, у оквиру пробног завршног испита, полагали тест из математике, док су 25. 04. 2015. године, у 9 часова, полагали тест из српског/матерњег језика, а у 11:30 часова комбиновани тест (биологија, географија, историја, физика и хемија).

ZARADE U FEBRUARU VEĆE ZA 7,8 ODSTO

• U Republici 42.749, u Pokrajini 42.186 dinara • Po stanovniku 10.148 dinara u Republici, a 9.817 dinara u Vojvodini • Najveće neto zarade u februaru u Kostolcu 68.064, Surčinu 66.986, Lazarevcu 60.471 i Lajkovcu 60.120 dinara • Najniže zarade imali su zaposleni Medveđe 20.329 dinara, Priboja 22.718 dinara i Ljiga 23.460 dinara

Prosečna zarada isplaćena u februaru 2015. godine iznosi 58.992 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2015. godini, nominalno je veća za 8,8% i realno je veća za 7,8%. U AP Vojvodini prosečno isplaćena zarada za februar 2015. godine iznosi 58.218 dinara i u odnosu na prosečno isplaćenu zaradu u januaru 2015. godine nominalno je veća za 12,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u februaru 2015. godine iznosi 42.749 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u januaru 2015. godine, nominalno je veća za 8,8% i realno je veća za 7,8%. Prosečna neto zarada u februaru u Vojvodini je imala vrednost od 42.186 dinara i u odnosu na isplaćenu neto zaradu u januaru 2015. godine nominalno je veća za 12,9%.

Prosečna neto zarada po stanovniku februar 2015.		
Republika Srbija	10.494	100,0
Vojvodina	9.978	95,1

Najveća isplaćena zarada u februaru, bez poreza i doprinosa, bila je u Kostolcu 68.064, Surčinu 66.986, Lazarevcu 60.471 i Lajkovcu 60.120 dinara, dok je u Požarevcu prosečna isplaćena zarada 43.428 dinara i veća je za 5.540 dinara u odnosu na januarsku zaradu. Slede opštine Žagubica sa isplaćenom zaradom od 35.376 dinara, Kučevo – 33.506 dinara, Veliko Gradište – 31.031 dinar, Petrovac na Mlavi – 29.896 dinara, Žabari – 26.778 dinara, Malo Crniće – 26.739 dinara i Golubac sa najmanjom isplaćenom zaradom od 23.488 dinara bez poreza i doprinosa. Najniže zarade imali su stanovnici Medveđe 20.329 dinara, Priboja 22.718 dinara i Ljiga 23.460 dinara.

U Srednjobanatskom okrugu prosečno isplaćena zarada za februar 2015. godine iznosi 53.212 dinara i u odnosu na prosečno isplaćenu zaradu za januar 2015. godine nominalno je veća za 8,5%, dok je u odnosu na februar 2014. godine nominalno manja za 4,3%. U isto vreme prosečno isplaćena zarada za februar mesec 2015. godine u Srednjoba-

natskom regionu niža je za 9,8% od republičkog proseka, a u odnosu na isplaćeni iznos u Vojvodini niža za 8,6%.

Period februar 2015/februar 2014. godine

Prosečna zarada isplaćena u februaru 2015. godine nominalno je manja za 3,0% i realno je manja za 3,8% od prosečne zarade isplaćene u februaru 2014. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u februaru 2015. godine nominalno je manja za 3,0% i realno je manja za 3,8% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u februaru 2014. godine.

Posmatrajući kretanje zarada po opštinama u Srednjobanatskom regionu za februar 2015. godine može se zaključiti da je najveća ukupna zarada ostvarena u Gradu Zrenjaninu u iznosu od 56.564 dinara, što je za 4,1% niže od republičkog proseka, dok je najniža zarada ostvarena u opštini Žitište u iznosu od 40.588 dinara, što je manje za 31,2% od prosečno isplaćene zarade u Republici Srbiji.

Sve opštine i Grad Zrenjanin ostvarile su rast zarada u februaru 2015. godine u odnosu na prethodni mesec. Najveći rast zarada ostvaren je u opštini Novi Bečej i to za 16,3% i opštini Sečanj 12,1%. U opštini Žitište i prosečno isplaćena bruto zarada za februar 2015. godine niža je od prosečno isplaćene neto zarade u Republici Srbiji za isti mesec za 5,1%.

Prosečna zarada u Čačku u februaru iznosila je 38.631 dinar, što je blagi rast u odnosu na januarsku zaradu koja je iznosila 34.593 dinara. U Moravičkom okrugu najniže zarade i u februaru imali su stanovnici Ivanjice koji su u proseku primili po 27.931 dinar, što je blagi rast u odnosu na januarsku zaradu koja je u ovoj opštini iznosila 24.522 dinara. Milanovčani su u februaru prosečno imali po 37.714 dinara, dok su najveće zarade u okrugu isplaćene u Lučanima, gde je prosečna februarska plata iznosila 43.224 dinara.

Od okolnih gradova, u Užicu je prosečna februarska zarada iznosila 41.459 dinara, Sevojnu 43.907,

Arilju 28.207, Kraljevu 34.468 dinara, Kragujevcu 39.271, Požegi 33.039, Kosjeriću 47.435 dinara.

Republički zavod za statistiku objavio je podatke o prosečnim zaradama za februar, prema kojima su zaposleni u Zapadnobanatskom okrugu primili po 37.469 dinara. Najmanju zaradu u okrugu primili su Somborci. Prosečna zarada na teritoriji grada u februaru je iznosila 35.213 dinara, a tek malo ispred su Odžaci sa prosečnom platom od 35.816 dinara. Na drugom mestu je Kula sa po 38.579 dinara. Prvo mesto u okrugu po običaju drži Apatin, gde je u februaru ove godine isplaćena prosečna zarada od 46.271 dinar. U odnosu na januar ove godine rast zarada od 15, odnosno 42 odsto zabeležen je u Somboru i Odžacima, dok su Kula i Apatin uknjižili pad od 3, odnosno 1 odsto.

Prosečna neto zarada po zaposlenom isplaćena za februar 2015. godine u srednjobanatskom okrugu iznosi 38.454 dinara i za 8,4% je nominalno veća od iznosa isplaćenog u januaru 2015. godine, dok je u odnosu na februar 2014. godine nominalno manja za 4,0%.

Period januar–februar 2015/februar–februar 2014. godine

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–februar 2015. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–februar 2014. godine, nominalno je manja za 0,1%, a realno je manja za 0,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–februar 2015. godine, nominalno je ista kao i prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–februar 2014. godine, a realno je manja za 0,4%.

Prosečno isplaćena neto zarada po zaposlenom u Srednjobanatskom okrugu za februar 2015. godine najveća je, takođe u Gradu Zrenjaninu i iznosi 40.835 dinara i za 4,5% je manja od republičkog proseka, dok je najniža ostvarena u opštini Žitište u iznosu od 29.388 dinara i za 31,2% je niža od proseka ostvarenog u Republici Srbiji.

KOLIKO DANAS VREDI 1.000 DINARA?

Jeftin ručak i jedno piće, taksu od centra grada do aerodroma ili šišanje u kraju – koliko danas vredi hiljadu dinara u novčaniku? Crvena novčanica sa likom Đorđa Vajferta 2003. godine puštena je u promet. Tada je vredela 14 evra, danas oko osam. Ipak, i tada koliko i sada predstavlja najmanji zajednički sadržilac novčanika čoveka koji želi da zadrži sigurnost kad kroči pred rafove u prodavnicama. “Ako nema ni hiljadarku u džepu, čovek gotovo može da smatra da su mu džepovi prazni”, kaže Ratko Božović, sociolog. Hiljadu dinara je minimum novca koji stvara neku sigurnost: da se nije “bez prebijenog dinara”, ali se i ne razbacuje. Nekima je taman za tri dana ako se pravilno raspoređi, drugima vredi isto koliko i 100 dinara. Međutim, više nego vrednosni, hiljadarka ima psihološki značaj.

“Čovek je navikao da mu 1.000 dinara nešto znači. To je psihološka stvar, nije vrednosna. On veruje da još nešto drži u ruci. I dok ima te hiljadarke, veruje da nije baš izgubljen slučaj. Ljudske navike su čudo” - ističe sociolog Božović. Ako se potroši i ta jedna, sve je izgubljeno. Božović zato smatra da je najteže odreći se ove novčanice, jer je najgore imati pa nemati. “Manje od toga gotovo je ništa. Hiljadarka znači da imam makar nešto. Deo je nekakve čovekove potrebe da kaže da nešto ima.”

A imati hiljadu dinara nekada i sada veoma se razlikuje. Menjali su se kursevi dinara, cene namirnica, ali crvena novčanica ostala je neka norma kojom se meri odlazak u prodavnicu. “Sa 1.000 dinara čovek može da zadovolji neku svoju potrebu. Kada je tu, drži nešto u ruci. To je ipak trenutak male sigurnosti. Mali ljudi imaju i male potrebe, zato im i ona znači nešto. Velikim parajlijama ne znači ništa. I to je kriterijum. Treba uspostaviti razliku između materijalnog i psihološkog osećanja da nemaš ništa” - dodaje Božović.

I dok se 2008. godine za jednu crvenu novčanicu mogao napraviti obilan ručak, sada mora da se prištedi, jede manje ili troši više.

Mradi se pak ne bune ako im roditelji dnevni džeparac odrede ovom novčanicom. Dok ih kod kuće čeka ručak, sok i nešto slatko, jedna crvena je više nego dovoljno za provod. Međutim, luksuz bi bio pomisliti da se sa osam evra može pazariti i komad garderobe, osim na debelim sniženjima kupovinom džemperu kad prođe zima, haljina kad pada sneg ili kada se ponešto izbnari u radnjama sa polovnom garderobom.

Novčanica od 1.000 dinara		
Godina	Srednji kurs €	U €
2003	68,31	14,6
2004	78,88	12,6
2005	85,50	11,7
2006	79,00	12,6
2007	79,23	12,6
2008	88,60	11,2
2009	95,88	10,4
2010	105,49	9,4
2011	104,64	9,5
2012	113,71	8,7
2013	114,64	8,7
2014	120,95	8,2
2015	122,66	8,1

РЕШЕЊЕ О ПРОМЕНИ ВИСИНЕ ПЛАТЕ

Питање: Да ли је школа дужна да о свакој промени висине плате запослених донесе посебно решење?

Одговор: О променама у висини плате, накнаде плате и других примања запослених у школи или предшколској установи не доноси се решење. О томе се обавезно доносило решење за време примене Закона о радним односима у државним органима на запослене у тим установама („Службени гласник РС“, бр. 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01 и 62/06-др. закон, 39/02 и 79/05-др. закон).

После престанка примене Закона о радним односима у државним органима на запослене у установама за образовање и васпитање (1. јула 2006. године), о плати, накнади плате и другим примањима запослених у установама, нити о променама у вези са наведеним примањима, не доноси се решење. Са запосленима у установи се обавезно закључује уговор о раду, који треба да садржи податке у вези са платом, накнадом плате и другим примањима, као и о роковима за њихову исплату (члан 33. став 1. тач. 11) и 12) Закона о раду, „Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14).

О свакој промени у вези са висином плате, накнаде плате и других примања, као и роковима за њихову исплату, закључује се анекс уговора о раду. Обавеза закључивања анекса уговора о раду у вези са новчаним примањима запослених произлази из члана 171. став 1. тачка 5) Закона о раду.

Међутим, чланом 33. став 2. Закона о раду (последње измене и допуне, „Службени гласник РС“, број 75/14) прописано је да уговор о раду не мора да садржи елементе из члана 33. став 1. тач. 11-13) тог закона (елементе за утврђивање основне зараде, радног учинка, накнаде зараде, увећане зараде и друга примања запосленог; рокове за исплату зараде и других примања на која запослени има право; трајање дневног и недељног радног времена) ако су они утврђени законом, колективним уговором, правилником о раду или другим актом послодавца у складу са законом. У том случају у уговору о раду треба навести акте којима су та права утврђена у моменту закључења уговора о раду. Сматрамо да би установе требало да искористе ову могућност, нарочито када је реч о новчаним примањима запослених. Тако сматрамо зато што је материја новчаних примања запослених у установама у највећем делу уређена императивним прописима као и посебним колективним уговорима и колективним уговором код послодавца/правилником о раду, тако да практично не остаје простора за уговарање између установе и сваког појединачног запосленог. Уколико је установа искористила ову законску могућност, неће бити потребе да се закључују анекси уговора о раду о променама у вези с новчаним примањима запослених.

КОЕФИЦИЈЕНТ УЧИТЕЉА СА ЗАВРШЕНОМ ПЕТОГОДИШЊОМ ШКОЛОМ

Питање: Да ли учитељ са завршеном учитељском школом у трајању од пет година има право на коефицијент за обрачун и исплату плате за пети степен стручне спреме?

Одговор: Да би учитељ имао право на коефицијент за пети степен стручне спреме, није довољно његово школовање у учитељској школи трајано пет година – потребно је да је у његовој дипломи наведено да је тим школовањем он стекао пети степен стручне спреме.

Учитељ са завршеном учитељском школом у трајању од пет година има право на исти коефицијент као и учитељ са завршеном учитељском школом у краћем трајању – ако и један и други запослени имају четврти степен стручне спреме.

Према одредбама члана 2. Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, број 44/01...58/14), запослени у школи има право на коефицијент за обрачун и исплату плате у складу са степеном стручне спреме и радним местом на којем ради.

КОЕФИЦИЈЕНТ ЗА ОБРАЧУН ПЛАТЕ АПСОЛВЕНТА

Питање: На радно место наставника ликовне културе примљен је апсолвент на ликовној академији, с једним испитом до завршетка студија. По ком коефицијенту том запосленом треба обрачунавати плату?

Одговор: Запосленом који, у погледу врсте и/или степена стручне спреме, не испуњава услове за заснивање радног односа у школи, припада коефицијент за обрачун и исплату плате за онај степен стручне спреме који поседује, а не за степен стручне спреме који је прописан за обављање послова радног места за које је засновао радни однос.

Када је реч о апсолвенту, најчешће ће се радити о лицу са четвртим степеном стручне спреме, што значи да ће он имати коефицијент који Уредба о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним служ-

бама („Службени гласник РС“, бр. 44/01...58/14) прописује за обављање послова наставника с тим степеном стручне спреме.

Међутим, ако апсолвент о којем је реч, или било које друго лице које је засновао радни однос у школи, има шести или седми степен стручне спреме чија врста није одговарајућа, имаће право на коефицијент за тај степен стручне спреме, чиме се у праву на плату може изједначити са запосленим који има одговарајућу стручну спрему.

УВЕЋАЊЕ КОЕФИЦИЈЕНТА ЗА СПЕЦИЈАЛИСТУ МЕТОДИКЕ НАСТАВЕ

Питање: Запослена на радном месту наставника разредне наставе стекла је на учитељском факултету звање специјалисте методике наставе математике. Да ли директор има право да одбије њен захтев за увећање коефицијента за обрачун и исплату плате по том основу, са образложењем да школи за обављање послова наставника разредне наставе није потребан специјалиста?

Одговор: Одговор је одричан. Директор школе није овлашћен да признавање права на увећање коефицијента за обрачун и исплату плате по основу стеченог вишег степена стручне спреме условим својом проценом о томе да ли је школи потребно то да посао наставника разредне наставе обавља професор разредне наставе – специјалиста.

Право на увећање коефицијента за обрачун и исплату плате наставника, васпитача, стручног сарадника, директора, помоћника директора, секретара и шефа рачуноводства, по основу стеченог вишег степена стручне спреме, признато је чланом 3. Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01...58/14). Директор школе је дужан да запосленим омогући остваривање права које му тај подзаконски акт признаје.

Ипак, ваља напоменути да за признавање тог права није довољна чињеница да је неко од запослених стекао титулу специјалисте, магистра или доктора наука. За то је потребно да се испуне још два услова:

1. да је реч о наставнику васпитачу, стручном сараднику, директору, помоћнику директора, секретару школе или шефу рачуноводства;
2. да је стечена титула у вези са обављањем послова радног места које запослени обавља (на пример, специјализација у области права јесте основ за увећање коефицијента за обрачун и исплату плате наставнику Устава и права грађана у средњој школи, али наставник историје са том титулом на такво увећање коефицијента не би имао право).

НАКНАДА ТРОШКОВА ЗА ДОЛАЗАК И ОДЛАЗАК СА РАДА

Чланом 118. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09) прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду за долазак и одлазак са рада у висини цене превозне карте у јавном саобраћају.

Из одредбе произилази да запослени има право на накнаду трошкова за долазак и одлазак са рад што значи да накнада трошкова припада запосленом за дане у којима је долазио на посао. За дане одсуствовања са рада (боловање, плаћено одсуство, годишњи одмор и др.) запослени нема нема право на накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада.

Самим Законом остављено је да се ова одредба детаљније прецизира општим актом и уговором о раду. У смислу одредби Закона о раду под општим актом сматрају се колективни уговор и правилник о раду.

Општим актом (колективним уговором или правилником о раду) и уговор о раду може се утврдити до које удаљености се обезбеђује накнада ових трошкова, да ли је то цена аутобуса и/или воза. Такође, општим актом и уговором о раду се може предвидети да послодавац може запосленим купити месечну карту, да обезбеди сопствени превоз, исплати накнаду превоза у новцу у висини превозне карте у јавном саобраћају на начин који утврди ли на други начин обезбеди превоз за долазак на рад и одлазак са рада.

STUDENTI UGLAVNOM UČE NOĆU

Studenti mahom uče noću, najaktivniji su nekoliko dana pred ispit, dok im je najuspešniji januarski ispitni rok. Više vole da uče iz skripti nego iz knjiga, a sa učenjem počinju uglavnom nekoliko dana pred ispit, rezultati su istraživanja sajta www.NajStudent.com. Na tom sajtu, u decembru 2014. godine sprovedeno je istraživanje o studentskim navikama u kome je učestvovalo više od 700 studenata. Rezultati su pokazali da gotovo polovina ispitanika najčešće uči tokom noći, dok svaki treći ispituje spremu tokom popodneva. Odgovori su razumljivi, s obzirom na to da u jutarnjim časovima studenti uglavnom imaju obaveze na fakultetu.

Studenti koji su učestvovali u istraživanju odgovorili su u najvećem procentu da uče nekoliko dana pred ispit (oko 38 odsto odgovora) ili mesec dana pred ispit (oko 32 odsto) a onih koji uče kontinuirano tokom semestra ima oko 23 odsto. Čak 70 odsto anketiranih kaže da im uvek fali još jedan dan da sprema ispit. Kada je u pitanju stepen spremnosti za izlazak na ispitu, svaki treći student kaže da izlazi na ispit samo ako je sve naučio. Samo oko 2 odsto anketiranih na ispitima prepisuje. Većina ispitanika se uzda u sreću ili predznanje i na ispit izlazi iako nije u potpunosti spremila gradivo.

Studenti su najuspešniji u januarskom (oko 40 odsto odgovora) i junskom ispitnom roku (odgovor oko 36 odsto anketiranih), a najmanji procenat studenata ispituje u aprilskom roku (svega oko 2 odsto). Najviše studenata prijavljuje više od tri ispita u ispitnom roku (oko polovina anketiranih), a svega oko 2 odsto prijavljuje samo po jedan ispit u ispitnom roku. Ostatak (oko 48 odsto) prijavljuje 2 ili 3 ispita u roku).

Za učenje koriste različite materijale - preko 62 odsto anketiranih uči iz skripti, oko 60 odsto iz fotokopija i iz beležaka s predavanja, a u najnižem procentu koriste originalne knjige (oko 43 odsto anketiranih). Među ostalim odgovorima se izdvaja Internet, ali i pitanja koja su postavljana u ranijim ispitnim rokovima. Studenti koji su učestvovali u istraživanju se bave različitim dodatnim aktivnostima tokom studiranja. Najčešće završavaju odgovarajuće kurseve ili seminare (oko 55 odsto anketiranih), konkurišu na stipendije (oko 45 odsto), dok oko 41 odsto radi honorarno.

ŠKOLE U FINSKOJ UKIDAJU PREDMETE

Finska bi uskoro mogla da izvrši najradikalniju promenu obrazovnog sistema koja je ikad učinjena i to tako što će odbaciti "predmete" i izučavati fenomene. Ova skandinavska država već ima jedan od najboljih obrazovnih sistema, a mladi Fini su među prvima u rangiranju PISA. Ipak, većina 16-godišnjaka smatra da je učenje po predmetima prevaziđeno, nadležni planiraju da ih poslušaju i uvedu sistem istraživanja fenomena, poput Evropske unije, u okviru kog će daci učiti o jezicima, istoriji, politici i geografiji. Sistem je ujednačen, svaki segment ima određeno vreme, a poenta svega je da se eliminiše često pitanje: "Šta je poenta ovoga što učim?"

Menadžer za razvoj iz Helsinkija Pasi Silander ističe da se svet toliko promenio zahvaljujući napretku tehnologije da stari načini edukacije više nemaju nikakvu praktičnu primenu. "Mladi sada koriste kompjutere, uzmite recimo primer banaka, nekada su one imale mnoštvo službenika, a sada veliki deo njihovog posla završavaju mašine", istakao je Silander.

Ipak, promenama sistema se protive nastavnici koji su se "specijalizovali" za jedan predmet, a nije teško zaključiti zašto. Novi sistem bi ih primorao da prošire svoje znanje, kao i da međusobno saraduju. "Nastavnici koji bi to prihvatili dobijali bi novčani bonus. Ima škola koje imaju staromodne sisteme koji su funkcionalni u prošlom veku. Sada nam treba nešto novo, nešto što bi bilo primenljivo u 21. veku", istakala je menadžerka za obrazovanje Marjo Kilonen. Ona je dodala da bi nov sistem obrazovanja mogao da se proširi na sve škole u državi do 2020. godine.

MMF I ŠTEDNJA: OD MILKE PLANINC DO VUČIĆA

„Međunarodni monetarni fond insistira da svodimo potrošnju u realne okvire, ne ulazeći u to u kakvim društvenim okolnostima ćemo to ostvariti. Njih zanima konačan rezultat – da se ukupna potrošnja kreće u realnim okvirima”. Iako ova izjava zvuči vrlo aktuelno, njen autor nije ni premijer Aleksandar Vučić, ni ministar finansija Dušan Vujović. Ovo je izvod iz intervjua Milke Planinc, tadašnje predsednice Saveznog izvršnog veća Radio-televiziji Zagreb koji je „Politika“ prenela 24. novembra 1983. Bilo je to vreme kada je tadašnja Jugoslavija imala aranžman sa MMF-om, a hroničari ekonomskih događanja taj period često opisuju kao godine najintenzivnije saradnje sa Fondom. Iako se od tada mnogo toga promenilo, izjave naših državnih zvaničnika, kada je o ekonomskim reformama reč, ostale su iste.

„Nema čarobnog štapića kojim ćemo iz ovih nevolja izaći preko noći. Bila bi varka, laž, kada bi se tako nešto ponudilo”, ovim rečima je Milka Planinc pokušala da objasni kako nema lakih i brzih rešenja. „Realna osnova i rezultati iz ove godine potvrđuju da se izvlačimo iz ove situacije, ali ne odjednom, nego postepeno, jer smo deo aktuelne svetske krize”, objašnjavala je Planinc. Nekoliko godina kasnije (10. 06. 1985. god.) sarajevsko „Oslobodjenje“ prenosi da je predsednica SIV-a za američki Njuzvik izjavila da problem ekonomske krize mora da se rešava na duži period. „Kada jedna zemlja mora da plaća svoje dugove iz svog nacionalnog bruto proizvoda, normalno je da ostaje manje novca za domaću potrošnju. Mi, međutim, ne možemo trošiti više nego što imamo. To nisu restriktivne, nego realistične mere”, rekla je tada Milka Planinc.

Ako je ekonomski rečnik, uprkos svim promenama političkog i privrednog sistema, posle tri decenije podjednako aktuelan, znači li to da su i problemi ostali isti? Kad se u arhivi listaju novine čini se da se menjalo samo ime države i državnih zvaničnika. Reč „reforma” sve ove godine ostala je zajednički imenilac svakog ekspozea kreatora srpske ekonomske politike.

UZ GUGL MISLIMO DA SMO INTELIGENTNIJI

Istraživanje interneta radi informacija daje ljudima pogrešnu procenu o njihovoj inteligenciji, tvrde američki naučnici. Pretraživači poput Gugna ili Jahua navode ljude da misle kako su pametniji nego što zaista jesu jer im je svo znanje ovog sveta na dohvat prstiju, ističu psiholozi sa Jejl Univerziteta. Istraživači su ustanovili da osobe koje istražuju internet kako bi došli do određenih podataka veruju da imaju daleko veće znanje o nekoj temi od ljudi koji su se informisali iz knjiga ili tokom školovanja. Ispostavilo se, takođe, da su korisnici interneta ubeđeni da su vispreniji i da njihov mozak brže radi.

„Internet je zaista moćna stvar. Dovoljno je da unesete bilo koje pitanje i dobićete pristup svom znanju ovog sveta”, rekao je vođa studije Metju Fišer. „Lako je pobrkati sopstveno znanje sa spoljnim izvorom. Ljudi stiču pogrešan utisak o tome koliko znaju, a koliko zapravo zavise od interneta”, dodao je on, ističući da bi ovaj problem mogao da bude još veći s obzirom na sve rasprostranjeniju upotrebu pametnih telefona. „Sa internetom se gubi granica između onog što zaista znamo i onog što mislimo da znamo”, naveo je Fišer, prenosi londonski „Telegraf”.

Istraživači ukazuju da bi ovaj fenomen mogao da bude naročito opasan u pojedinim situacijama, kao što je donošenje krupnih, političkih odluka. „Pravo znanje se teško stiče, a sa internetom se taj zadatak čini još težim”, zaključio je Fišer.